

Najneumnejši argumenti ateistov

Če sem dosleden, bi se naslov tega članka moral glasiti drugače: *Najneumnejši argumenti ljudi, ki zase pravijo, da so ateisti, pa niti ne razumejo, kaj to pomeni.*

V popularni kulturi, pa tudi v večini filozofskih slovarčkov, boste glede odnosa do obstoja Boga našli tri pozicije: t. i. teistično, to je pozicijo, ki pritrjuje obstoju Boga, t. i. ateistično, ki zanika njegov obstoj, ter tretjo, ki pravzaprav sploh ni nikakršna pozicija, saj pomeni nevednost (pozor, ne "docto ignorantio" Nikolaja Kuzanskega ali kakšnega Sokrata, metodološki dvom Aristotela in Descartesa, itn.; agnosticizem glede obstoja x, v našem primeru glede obstoja Boga, ne pomeni nič drugega kot preprosti "ne vem"), t. i. agnostično pozicijo.

V zadnjem času se je v popularni kulturi, med komentatorji na različnih omrežjih, forumih, na YouTubeu, Facebooku, itn., pojavil izraz, ki naj bi označeval nekakšno "pravo" mentalno stanje ali nagnjenost (ne aktivni odnos) večine samozvanih ateistov: "močni agnosticizem". Izraz je odraz "čaščenja" 7-stopenjske verovnanjske lestvice, ki jo je v svojem bestsellerju *Bog kot zabloda* objavil eden sodobnih ateističnih gurujev, Richard Dawkins (imenujejo jih

"štirje jezdecateizma": omenjeni Dawkins, preminuli Hitchens, Sam Harris, Daniel Dennet – slednja imata tudi vsaj bakalavreat iz filozofije, Dennet doktorat). Ta lestvica je povsem zgrešena, saj, prvič, zamenjuje (enači, ekvivocira) filozofsko pozicijo z vseživljenjsko naravnostjo, mentalnim stanjem ter mentalno nagnjenostjo nekaj verjeti,¹ drugič, predpostavlja, da se da to, da nečesa ne vemo, stopnjevati. Jaz ne vem malo bolj, močneje, kot ne veš ti. Očitni nesmisel.

Kot otroka me je v začetku osemdesetih oče "nesel krstit" – "za vsak slučaj". K verouku pa me, prav tako za vsak slučaj, raje niso poslali. Tudi kot družina nismo hodili v cerkev in odrasel sem brez kakršnekoli verske vzgoje. Ob odsotnosti le-te in takrat še, razumljivo, brez kakršnekoli teološke in filozofske izobrazbe, ob odraščanju v izrazito antiteistično-materialistično obremenjenem okolju ne samo tedaj še socialistične Jugoslavije, ampak tudi kasneje že demokratične Slovenije, sem do svojih najstniških let dozorel v agresivnega ateista – naturalista, vernika v "Znanost".

Nietzsche in kasneje Dawkins, Hawking (treba je le poudariti, da je svojevrstni "greh", Nietzscheja omenjati v isti povedi s popolnimi filozofskimi analfabeti tipa omenjenih "štirih jezdecev", a o tem kje drugje), ipd., so nenehno dvigovali mojo ateistično samozavest vse dotlej, ko sem sredi dvajsetih, tedaj še študirajoč pravo, "po naključju" (po nasvetu človeka, s katerim sva dolgo imela žolčne korespondence po internetu; jaz goreči ateist, on veliko bolj naravoslovno in filozofsko izobraženi vernik) dobil v roke najprej Tomaža Akvinskega, nato pa naletel še na izjemne slovenske tomiste Ušeničnika, Janžekoviča ...

Vsi predsodki, ki sem jih gojil do krščanstva, so se mi mahoma pričeli razblinjati eden za drugim. Tisto leto sem se vpisal na študij filozofije v Gradcu, leto kasneje pa še v Mariboru. Čeprav tudi danes, ko sem zabredel v svoja trideseta, še nisem vernik, prav gotovo ne v konfesionalnem smislu, pa sem se v filozofskem smislu povsem preselil v "nasprotni tabor". Potem ko sem z leti študija filozofije dobil tudi izobrazbo iz kritičnega mišljenja in logike, so se mi povsem porušili vsi argumenti t. i. ateistov, ki sem jih nekoč imel za zelo močne. Kako zdravilno, kako dobro mi je delo spoznati lastne zablode! Zadihal sem svežega zraka kot še nikoli. In ko danes berem komentarje, argumente samozvanih ateistov, sem v poziciji, ko pravzaprav poslušam samega sebe izpred let: tolažim se, da sem bil takrat mlad in da nisem mogel drugače, toda globoko v sebi me je sram, če le pomislim, kako nesposoben sem bil razmišljati avtonomno, če le pomislim, kakšna, če v šali navedem priljubljeni izraz, ki ga ateisti uporabljajo za vernike, "ovca" sem bil.

Kakorkoli, dejstvo je, da v slabih argumentih ateistov ne vidim le pomanjkanja izobrazbe v elementarni logiki, temveč tudi vso bedo zgodovinske, teološke, filozofske in, kar je najhuje, saj večina samozvanih ateistov vidi sebe kot boljše poznavalce naravoslovja v odnosu do vernikov, naravoslovne izobrazbe. "Najneumnejše argumente ljudi, ki si pravijo ateisti, pa niti ne vedo, kaj to pomeni", se

da strniti v nekaj kategorij, katerih imena označujejo določeno področje neznanja, določeno vrsto kognitivne zmote, ki gradi njih ateistično, bolje rečeno antiteistično prepričanje (ker si kljub vsemu mnogi med njimi prizadevajo živeti kot kristjani), v smislu naperjenosti proti določeni filozofski poziciji (o argumentih, naperjenih proti Katoliški cerkvi, na tem mestu ne bom razpravljaj, čeprav je mnogokrat prav antipatija, da ne rečem slepo sovraštvo do Katoliške cerkve poglavitni razlog za dejavni antiteizem, še zlasti pri ljudeh, ki niti konceptov filozofskega Boga in Boga vere ne znajo ločiti):

1. zamenjava in nepoznavanje pojmov stvarjenja in nastanka ali t. i. kozmogoničnega zmeta,
2. zamenjava in nepoznavanje pojmov razodetja in navdihnjenosti od Boga,
3. nepoznavanje pojma "dokaz",
4. nepoznavanje teorije evolucije in neznanstvene zablode o tem, kaj naj bi teza, da je evolucija dejstvo, pomenila v odnosu do vprašanja o obstoju Boga v prvi fazi, za samo krščanstvo in vernike v drugi,
5. nepoznavanje ali samovoljno preozko dojemanje pojmov, kot so znanost, preveritev, potrditev, ovržba,
6. nepoznavanje osnovnih zgodovinskih, kontekstualnih podatkov, potrebnih za interpretacijo Nove in Stare zaveze,
7. nepoznavanje konceptualne razlike med fonetično ekvivalentnimi izrazi, kot so poganski bogovi in bog monoteizma,
8. zmeta enačenja pojma "boga mašenja lukenj v znanju, ki jih znanost še ni zamašila" (t. i. "God of the Gaps"), ki je povezan s poganskim konceptom Boga,
9. nepoznavanje razlike med pojmom razlaga in pojasnitev, nepoznavanje pojma razlaga nasploh.

1. Ker za človeka prav tako rečemo, da ustvarja, ko npr. oblikuje gmoto gline v neko podobo, kip, smo nagnjeni razumeti stvarjenje kot podobno početje le enormno večjega strica z brado. Razlika pa je očitna: človek ustvarja iz vedno že danega materiala, Bog pa

iz nič v tem smislu, da sam ni telo, čigar kos bi utrgal in iz njega izoblikoval "svet", niti nima na voljo z njim soobstoječe materije, iz katere bi oblikoval svet. Medtem ko ustvarjanje človeka vedno pomeni nastajanje nečesa oblikovno, formalno, ne pa tudi materialno novega, stvarjenje Boga pomeni prehod same materije iz nebivanja v bivanje. Nastajanje vedno pomeni nastajanje nečesa iz nečesa drugega, pri čemer je to drugo tisto, kar je iz njega nastalo, na neki način, latentno – že vsebovalo. Če rečemo, da je x nastal iz y , to pomeni nujno, da je bil x v y , kot rečeno, vsaj latentno že vsebovan. Nikakor ne moremo reči, da je nekaj, karkoli že to je, nastalo iz nič, ker bi sam pojem nastanka zahteval to, da je zgoraj omenjeno nekaj bilo vsebovano v samem nič, kar pa bi pomenilo, da ni nič, ampak nekaj, karkoli že, kar latentno vsebuje nekaj drugega. Nič v tem primeru pomeni filozofsko nebit, nefizikalni "prazen prostor" ali "kvantnomehanske fluktuacije" – nobena fizikalna bitnost, če naj jo kot tako priznavamo, namreč ni nebit, ampak je nekaj fizikalnega.

Če fizikalno vesolje, torej vse, kar je fizikalnega, dojemamo kot hipotetični fizikalni sistem brez okolja, potem nam ne preostane nič, iz česar bi ta hipotetični fizikalni sistem lahko nastal. Vse, kar je, zajema tako vse v prostoru kot vse v času, pa bi nastanek "vsega, kar je", iz nujno nečesa drugega, pomenil, da poleg vsega obstaja še nekaj, kar pa lahko pomeni samo protislovje ali pa to, da tisto, čemur smo rekli vse, pač (še) ni bilo vse. Vesolje tako ne more nastati, je bodisi samo večno ali pa je bilo ustvarjeno iz nebiti po večni eksistenci, ki to vesolje transcendirata in mu je absolutna. Ker govorimo o fizikalnem vesolju, nobena fizikalna bitnost pa ni večna, moramo sprejeti sklep, da je celota vseh fizikalnih delov, ki ji pravimo vesolje, nujno več od golega skupka teh delov, s čimer neizogibno zavržemo kakršenkoli fizikalizem, na katerega se sklicujejo mnogi samozvani ateisti. O čem potem govorijo fiziki? O nastajanju nam opazljivega reda vesolja, torej

niti ne o prehodu iz enega stanja urejenosti vesolja v drugega.

2. Ko gre za prebiranje Biblije, je potrebno ločevati najprej med pojmom razodetja in navdihnjenosti od Boga. Za vernika in njegovo vero ta razprava sicer ni bistvenega pomena, toda nekateri se obregnejo ob vero zaradi nerazumevanja teh pojmov. Iz Biblije ni moč razbrati, ali se je avtorjem (če je eden avtorjev ali edini avtor Mojzes, npr.) razodel Bog, ti pa pišejo reportažo tega, kar jim je povedal, kot terenski, raziskovalni novinarji. Lahko bi se jim tudi razodel Bog, pa bi to, kar so pisali v Bibliji, ne imelo neposredne povezave s tem, kar jim je Bog pri tem razodetju povedal, temveč bi želeli s pomočjo ene tedaj popularnih literarnih zvrsti ali slogov, nič kaj veliko drugačnih od antične tragedije, ipd., navdihnjeni od Boga, prikazati bistvo razodetega. Navdihnjenost od Boga ne pomeni enako kot razodetje Boga posamezniku in nobenega razloga ni za to, da bi razumeli navdihnjenost piscev Biblije od Boga, kot da so bili "pri pisanju priklopljeni na njega, ki jim je diktiral znanstvene resnice". Nobenega razloga ni za to, da bi npr. Genezo brali kot znanstveno poročilo o nastajanju vesolja, še zlasti ob očitni nekonsistentnosti rabe določenih pojmov. Vse to pa še ne pomeni, da tisto, o čemer so pisali, nima nekega bistvenega sporočila in da tistega sporočila ne gre razumeti kot bistva razodetega nekomu od piscev, kateremukoli že. Veliko se govori o t. i. dobesednem branju Biblije in mnogi ateisti so prepričani, da tisti, ki berejo Biblijo dobesedno – to počno bolj pošteno, kot se radi izrazijo. Toda, pogledjmo sam izraz: dobesedno branje pomeni – dobesedno branje in nič več. Sam izraz še ne implicira določenega razumevanja, ne favorizira določenega pogleda. Nič takega ni v dobesednem branju, kar bi pomenilo nujno razumevanje prebranega v Bibliji kot znanstvenega poročila, nasproti pogledu na branje Stare zaveze kot umetelnega podajanja bistvenega sporočila skozi specifično literarno zvrst ali slog, kar bi pomenilo, kot radi implicirajo nekateri ateisti, da t. i.

kreacionisti, zagovorniki doktrine stvarjenja kot alternativne znanstvene hipoteze, ki se pri tem naslanjajo na Biblijo, bolj pošteno berejo Biblijo, ker jo berejo dobesedno. Saj ravno če beremo Biblijo dobesedno, spoznamo, da je ne smemo brati kot znanstveno poročilo!

3. Angleški izraz "evidence", ki ga v slovenski jezik pravilno prevajamo kot dokaz, pravilno v smislu, da je iz konteksta razvidno, da ga v takem smislu uporabljajo tudi v anglosaksonskem svetu, je pravzaprav odraz nerazumevanja samega pojma "evidence": e-videntno pomeni pravzaprav raz-vidno, enačenje pojmov razvidnost in dokaz pa je eklatantna empiristično-nominalistična zmota, ki implicira, da so lahko materialni predmeti samorazvidne resnice, kot je samorazvidno, ko kaj spoznamo v našem umu ali duhu, npr., da je celota večja od njenih delov. Nečemu rečemo, da je samorazvidno zato, ker nam pri tem, ko spoznamo neko resnico, ni treba zapustiti lastnega uma. Naš izraz dokaz so skovali sholastiki in je primernejši kot anglosaksonski evidence ali proof, saj implicira, da gre za nekaj, kar kaže do nečesa drugega. Nekaj, preko česar nam nekaj drugega postane razvidno, kot nam v duhu postane razvidno, ko nekaj spoznamo in obenem vemo, da spoznamo, če ponovimo z Ušeničnikom. Predmet sam, izoliran od konteksta in razumevanja situacije, brez predpostavk o načelu vzročnosti in uniformnosti narave, ne kaže na nič drugega razen nase. Snov, najdena na kraju zločina, iz katere lahko v laboratoriju ekstrapoliramo t. i. DNK, brez poznavanja osnov genetike in vzročno-posledičnega sklepanja na podlagi predpostavke o uniformnosti narave ni dokaz. Dokaz je že povezan s spoznanjem, ni tisti predmet sam, zato je sporno tudi govoriti o čem takem, kot so fizikalni dokazi, kot o nečem, kar je ločeno od duha, še zlasti pa je v duhu zgoraj zapisanega napačno razumeti pojem dokaza kot nekaj izključno fizikalnega, predmetnega. Večina ateistov razume pojem dokaza v smislu fizikalnega dokaza in potem sprašujejo vernike po dokazih za obstoj Božjega bivanja, ki jih v smislu fizikalnih dokazov že

po definiciji ne more biti, glede na to, da se ves krščanski svet strinja s tem, da je Bog nefizikalna bitnost, breztelesni duh. Ko nekdo reče, da je dolgo iskal dokaze za obstoj Boga, potem pa obupal, ima v mislih fizikalne dokaze, kar pa je v bistvu ves ta čas počel, je mogoče razumeti s prisposodobno Tantalovih muk – to je bilo v vsakem primeru nesmiselno početje.

4. Tudi ko govorimo o teoriji evolucije, je potrebno narediti pojmovno analizo. Teorija v okvirih določene vede nikoli ne pomeni zgolj hipoteze, napovedi, marveč vedno tudi specifičen "modus operandi", metodološko usmeritev: to pomeni, da se zavoljo raziskav neka hipoteza že predpostavlja, nikakor pa to ne pomeni, da gre za prepričanje o svetu ali kak svetovni nazor, alternativo drugim svetovnim nazorom, prepričanjem o svetu, pogledom na svet (podobno velja za t. i. fizikalno kozmologijo, ki se že a priori ukvarja s celoto fizikalne stvarnosti, kar ne pomeni, da s tem predpostavlja ali da lahko na tak način dokaže, da je fizikalna stvarnost obenem tudi "vse, kar je", edina stvarnost; kdor to počne, presega meje fizikalne kozmologije, saj jo enači s pojmom filozofske kozmologije ali s pojmom kozmologije v smislu posebnega pogleda na celoto stvarnosti – stvarnost ni enako kot materialnost, slovenski izraz stvar izhaja iz latinskega res, v izvornem pomenu pa stoji za "vse, čemur lahko pripišemo, da biva, na kakršenkoli že način to biva"). Podobno velja za teorijo evolucije, ki je hipoteza in posebna usmeritev v zvezi z raziskovanjem zgodovinskega razvoja živega, od najpreprostejših organizmov do najkompleksnejših, pri čemer si pomaga z vedama, kot sta geologija in paleontologija; sodobna mikrobiologija, povezana z genetiko, v fokusu nima več toliko razvoja živalskih in rastlinskih vrst (kot sprva po Darwinovi knjigi *The Origin of Species*), temveč dogajanje na nivoju genov, saj se izhaja iz predpostavke, da je to osnovni podij, na katerem se pravzaprav odvija evolucija, o kateri je govoril Darwin. Descendenco, izhajanje vrst iz sebi predhodečih (transformizem nasproti fiksizmu), ki se raziskuje,

naj bi vodili mehanizmi genetskih mutacij in "naravna selekcija", pri čemer ima izraz "naključne genetske mutacije" pomembno vlogo. O mutacijah nekoliko kasneje, na tej točki pa je potrebno opozoriti na izrazoslovje: ko govorimo o "neodarvinistični" teoriji biološkega izvora, s tem mislimo bodisi premik (oz. neke vrste dopolnitev) od golega razlaganja spreminjanja vrst oz. živega skozi čas, s pomočjo paleontologije in geologije, k raziskovanju genetskih mehanizmov, ki naj bi predstavljali osnovno platformo makrosprememb, če niste kreacionist, bodisi, če ste kreacionist, slabšalni izraz za samo teorijo evolucije, ker jo dojemate kot alternativno znanstveno hipotezo hipotezi stvarjenja.

Zdaj lahko preidemo na pojasnitev izraza "naključne genetske mutacije", ki je v središču

napačnega razumevanja odnosa med teorijo in konceptom stvarjenja. V mnogih šolskih učbenikih in v popularni kulturi se rado govori, kar vedno znova poudarja Dawkins, da nam je "Darwin pokazal, kako lahko nekaj, kar izgleda načrtovano ali načrtno ustvarjeno od Boga, nastane spontano, po naključju, brez posredovanja Boga". Zgodba gre nekako takole: kot je lahko človek od udomačenja psov načrtno ustvaril veliko raznolikih pasem, tako bi se to lahko zgodilo brez načrtovanja v sami naravi, le čez dalj časa. To je seveda res: VSE, kar lahko človek ustvari načrtno, v laboratoriju, se lahko brez njegovega načrtovanja zgodi v naravi, le čez dalj časa, ker v naravi nihče namerno ne ustvari primernih okoliščin, kot to počne človek s svojimi zapletenimi laboratorijskimi napravami. Brez

Si velik, si majhen, si nizek, visok?
Me vidiš lahko, če sem droben otrok?
Visok kot nebo sem, širok kot morje! (po Jb 11,7-9)
Prešteti pri meni so tvoji lasje. (po Mt 10,30)
(foto: Janez Oblonšek)



človekovega načrtovanja oz. brez načrtovanja inteligentnega bitja v vesolju, ZNOTRAJ vesolja, kot del ustvarjenega vesolja. Darwin ni mogel pokazati, da se lahko spremembe v naravi zgodijo brez transcendentnega stvarnika in načrtovalca, le da se lahko spremembe v naravi zgodijo brez načrtovanja v sami naravi, od nekoga, ki je del narave. To stoji tudi v naravi samega eksperimenta: kar lahko pokažemo, dokažemo z eksperimentom, je to, da se nekaj lahko zgodi v naravi (tudi brez človeka ali "inteligentnih vesoljcev"), ne pa tudi, da se lahko zgodi brez transcendentnega stvarnika, niti tega ne, da se nekaj JE zgodilo. Kako je torej z "naključnimi mutacijami"? Ali te ne dokazujejo, da "Boga ni bilo v evoluciji"? NE, NIKAKOR NE. Izraz "naključna genetska mutacija" ne pomeni nič drugega kot to, da KO se pojavi (za kar seveda vedno lahko obstaja neki naravoslovni vzrok), nima razvidne koristi ali koristne funkcije za organizem, kar pa seveda ni v nasprotju ne s konceptom stvarjenja ne z dodatnim poseganjem stvarnika v stvarstvo. Teorija evolucije, če jo razlagamo kot znanstveno teorijo, ne kot naturalistično prepričanje, kot se to v šolah nemalokrat počne, nima, kot smo videli, NOBENE zveze s stvarjenjem ali z obstojem Boga. Če so mnogi ljudje v t. i. krščanskem svetu neko znanstveno teorijo videli ali še vidijo kot grožnjo veri in religiji, je to zato, ker ne znajo ali niso znali ločiti med znanstveno teorijo in naturalistično-ateistično interpretacijo le-te, ki pa ni več nobena znanost, ampak špekulativna filozofija. Za to niso krivi le oni, ampak njihovi učitelji in duhovniki, ki niso znali ali želeli pokazati na očitno razliko. Iz tega, da ljudje, ki se imajo za kristjane, pa morda ne razumejo niti koncepta krščanskega Boga in njegovega odnosa z znanostjo, NE SLEDI, da to uči krščanstvo tako po Bibliji kot po svojih največjih učiteljih, še manj sledi, da zato Bog ne obstaja. Glede teorije evolucije je pomembno poudariti še to: ko govorimo o tem, da je "evolucija dejstvo", s tem mislimo na proces sprememb in diverzifikacijo živih bitij skozi čas, toda to dejstvo priznavajo tudi največji fundamentalisti.

Evolucija v smislu zgodovinske rekonstrukcije razvoja oz. "drevesa življenja" in evolucija v smislu mehanizmov, ki vodijo spremembe, še ni povsem etabliровано dejstvo: to služi zgolj kot intermezzo, naši razpravi pa niti ne koristi niti ne škoduje.

5. Zaradi silovitega tehnološkega napredka, ne pa tudi temu primerne pojmovne in drugačne izobrazbe povprečnega življa (razvoj tehnologije sovпада s propadom fevdalnega družbenega reda in nastankom meščanstva, zato je morda zmotno govoriti o neki kontinuiteti povprečnega življa, saj je sam izraz povprečni živelj z nastankom meščanstva, z industrijsko revolucijo in deagrarizacijo šele možen), se je v novem družbenem redu pojavila nova religija, ki se ji reče "Znanost", namerno pisano z veliko, saj s tem ne mislim tistega, čemur pravimo znanost, pisano z malo, pri čemer imamo v mislih specifično filozofijo, metodološko usmeritev, modus operandi, ki svoj zamah jemlje tam od poznega srednjega veka, kot njene očete pa gre razumeti že nekatere izmed skotistov, okamistov, Bacona, Galilea, Newtona, Keplerja, Kopernika, itn ... Znanost je odkrila, Znanost nas uči, Znanost pravi, da ... V resnici ni nobene Znanosti, so posamezni znanstveniki in znanstvene skupnosti. Seveda, ljudje bodo rekli, da s poosebljanjem znanosti ne mislijo dobesedno nekega predmeta čaščenja, češ, saj se zavedajo, da ničesar takšnega ni, toda vrednost, ki jo zmotoma pripisujejo dognanju znanstvenikov, v odnosu do religije, stvarjenja, obstoja Boga, vrednost in domet, ki jo znanstvenim (z)možnostim pripisujejo v odnosu do klasičnih filozofskih problemov, aporij, jasno kaže na (preveliko) moč in pomen, ki jo ljudje "(Z)znanosti" pripisujejo.

Eksperimentu mnogi ljudje pripisujejo skorajda magične sposobnosti, o njem govorijo kot o nečem, kar odloči, kaj je resnično in kaj ne. V resnici pa nam eksperiment brez predpostavke o tem, da ima vesolje neko logično strukturo, ki jo ohranja skozi čas, ko ga mi opazujemo (čemur pravimo vera v uniformnost narave), za kar ni nobenega zagotovila,

nobenega razumnega temelja, na katerega bi se lahko sklicevali, razen na dobronamerne in nas ne- varajočega osebnega stvarnika in ohranjevalca vseh možnosti, ne pomaga nič več kot toliko, da nam konstatira opaženo. Posamezno opaženo pa ni nič drugega kot – posamezno opaženo. Vsak eksperiment nam da le podatek o enovitem dogodku. Npr.: Pri prvem eksperimentu se je voda segrela pri x stopinjah. Pri drugem ... pri x stopinjah ... Ne glede na to, kolikokrat ponovimo eksperiment, ne glede na to, kolikokrat se ponovi isti rezultat, lahko tudi v 100 %, iz kopice posameznih eksperimentov NE MOREMO sklepati na nek zakon ali red, brez predpostavke o uniformnosti narave. Zato mnogi teisti upravičeno pravijo, da za obstoj Boga ne more biti znanstvenih dokazov, toda samo dejstvo, da se lahko z znanostjo ukvarjamo, da lahko opazujemo logično strukturo vesolja, ki nam to dopušča, ker se ohranja (vsaj) skozi čas opazovanja, tehnologija in njen uspešni razvoj pa nam kažeta, da tudi dlje, kaže na obstoj dobronamerne, osebnega, transcendentnega stvarnika. Prvi znanstveniki, po večini verujoči judje, kristjani, muslimani, so se tega zavedali in sami niso videli nobenih težav ali razhajanj med svojim ukvarjanjem z znanostjo in osebno vero v Boga – tisti, ki pravijo, da dejstvo, da se lahko gremo znanost, kaže bolj na deističnega Boga, se motijo. To, da samo omenjeno dejstvo ni povezano s človekovim, posameznikovim osebnim odnosom do Boga, še ne pomeni, da ta odnos ni mogoč ali da ne obstaja. Prepričanje, da je Bog ustvaril svet na tak način, da ga mi lahko raziskujemo prek fizikalnih zakonov, ne pomeni, da se je Bog po stvarjenju umaknil, saj pojem stvarjenja vseh možnosti implicira tudi ohranjanje teh možnosti in s tem nenehno prisotnost boga. Ta nenehna prisotnost pa spet ne pomeni, kot nas ljudi rado zanese, da je Bog svetu, vesolju, vsem možnostim, ki jih je ustvaril, ekvivalenten, temveč imanenten – imanenten pa je lahko le, če je transcendenten. Deizem in panteizem sta, kot vidimo, zmoti našega uma, stvarjenje in Bog

pa, razumljena kot opisano, nista v nobenem nasprotju z metodološkim naturalizmom, ki je podlaga tistemu, čemur pravimo "znanstveni pogled na stvari" – in vice versa.

Na primeru problematičnosti eksperimenta smo lahko prepoznali tudi problematičnost navidezno samoumevnih pojmov, kot so "potrditelj", "preveritev", "podkrepitev", "ovržba", s katerimi se prelahko operira že v debatah o alternativnih znanstvenih teorijah, kaj šele, ko se ti pojmi, povezani s filozofijo znanosti, prično v slogu naivnega verifikacionizma, ki je "zaslovel" z "dunajskim krožkom", razpasel pa se je predvsem po ZDA, uporabljati v "svetem boju za ateistično pozicijo".

6. Pri branju Svetega pisma je potrebno izhajati iz jasne razlike med Staro in Novo zavezo. Medtem ko sta identiteta in nameni avtorjev Nove zaveze dokaj dobro potrjena z alternativnimi zgodovinskimi viri, tega za Staro zavezo ni mogoče reči. Vprašanje avtorja ali avtorjev starozavezne postave, če jih je bilo več (za to prepričanje, tako mnogi zgodovinarji, obstajajo dobri razlogi), je med zgodovinarji odprto. Je Mojzes avtor te postave, je torej tisti, za katerega piše v Stari zavezi, da se mu je Bog razodel, tudi pisec "celotne postave"? Ali iz tega, da je avtor postave v celoti, iz tega, da je avtor le dela ali delov postave tisti, za katerega v Stari zavezi piše, da se mu je Bog razodel, sledi tudi, da je potrebno celotno Staro zavezo brati kot obliko znanstvenega poročila o razvoju fizikalnega vesolja ali razvoju samega človeka? Ne, ne sledi. Če to sprejmemo, prav tako ne sledi, da moramo sam podatek o razodetju v Stari zavezi razumeti metaforično, simbolično, kot prisposodob – kot nekaj, kar se npr. Mojzesu, če je resnično živel, ni zgodilo v resnici, ampak je to del širšega sporočila, ki ni razodeta resnica (oz. to ni očitno iz zapisanege). Ali s tem, ko Stare zaveze NE beremo kot "znanstvenega poročila o razvoju fizikalnega vesolja in razvoju človeka", judovstvo in krščanstvo izgubita bistvene elemente svoje religije? Nikakor.

7. Ker beseda "Bog" zveni enako, je torej fonetično ekvivalentna tako v izrazu

"poganski bogovi" kot v izrazih "filozofski bog", "bog monoteizma", "bog krščanstva", "bog abrahamskih religij", lahko hitro zapademo v skušnjavo, kar se dogaja ateistom, da besedo Bog v teh izrazih tudi konceptualno izenačijo. Posledica je postavljanje za izobražene ljudi resnično sramotnih vprašanj tipa "Kako vemo, kateri Bog je, ob vseh teh religijah, pravi?", "Kako vemo, da ni pravi kak egipčanski bog ali bog iz grškega, rimskega, slovanskega panteona, torej eden ali več poganskih bogov?". Poganske bogove, ki so nadomeščali neznanje ljudi o naravnih pojavih, je potrebno razumeti bolj kot neakčne "supermene", saj gre po večini za prav tako ustvarjena bitja, s človeškimi slabostmi. Zevs, Oziris, Vesna, itn., niso stvarniki vesolja, so le nekakšni "nadjudje". Tudi Platonov Demiurg ni stvarnik vesolja, ampak kvečjemu tisti, ki naredi red iz kaosa. Bog filozofov je opredeljen kot kozmološka paradigma smisla in izvora, monoteistični bog in bog abrahamskih religij kot transcendentni stvarnik vsega, kar je. Transcendentni stvarnik vsega, kar je, pomeni nekoga, ki naredi, da je nekaj in ne nič, tistega nekaj, česar stvarnik je, pa je obenem tudi ohranjevalec. Kot stvarnik in ohranjevalec možnosti obenem naravi daje možnost spontanega razvoja – in je vedno in povsod prisoten. To pa je lahko le, če je transcendenten.

8. Slovenski metabiolog dr. Artur Štern kaže na nerazumevanje spoznavnega dosega teorije evolucije in zamenjevanje koncepta monoteističnega boga abrahamskih religij in t. i. filozofskega boga s konceptom poganskih bogov, ko v svoji, med mnogimi slovenskimi ateistično-humanističnimi intelektualci opevani knjigi *Altruizem* pravi, da "če smo včasih za našega stvarnika imeli tisto silo, ki nas je ločila od opic; nato tisto, ki je ustvarila življenje", češ, danes je to na rovaš znanstvenih dognanj povsem drugače, saj so "v zadnjih desetletjih izdelali tudi nekaj modelov nastanka življenja iz neživih organskih snovi skozi formiranje prvih celic ter njihovo napredovanje po poti njihovega poznejšega

združevanja v večcelične organizme." (Štern, 1996, 128.)

Tudi z Nobelovo nagrado nagrajeni fizik Steven Weinberg ni nič kaj boljši v svoji knjigi *Sanje o končni teoriji*: "Morda bomo po odkritju končne teorije obžalovali, da je postala narava pravilneje urejena, manj polna čudes in skrivnosti. Nekaj podobnega se je nekoč že zgodilo. Večji del zgodovine človeštva smo na zemljevidih opazovali velika neznana področja, ki jih je domišljija zlahka zapolnila z zmaji, zlatimi mesti in ljudožerci. Iskanje spoznanj je bilo večkrat predmet geografskih raziskovanj. Ko se je Tennysonov Ulysses namenil 'slediti znanju kot zahajajoči zvezdi, prek skrajnih meja človekove misli', je odplul v neznan Atlantik, onkraj sončnega zatona in obzorja vseh zahodnih zvezd. Danes je vsak košček zemljine površine izrisan na zemljevidu in zmaji so izpuhteli. Z odkritjem končnih zakonov se bodo meje našega sanjarjenja spet skrčile, ostali pa bodo neskončni znanstveni problemi in vesolje, ki ga bo treba še raziskati. Vseeno domnevam, da bodo fiziki prihodnjih rodov malce zavidali kolegom iz naših časov, saj smo mi še vedno na poti k razkrivanju končnih naravnih zakonov." (Weinberg, 1996, 183.)

Obema se vidi, da dojemata razvoj religije kot neki premočrten proces, na katerega odločilno vpliva vzporedni razvoj znanosti, tako da znanost z vsakim novim dognanjem krči prostor za Boga, zato je potrebno postavljati vedno bolj "zapletene", vedno bolj abstraktne koncepte Boga. Gre pač za tipično redukcijo zgodovinske realnosti na pogrošno sociološko teorijo, ki spregleda dejstvo, da se koncept monoteističnega boga ni spremenil že skoraj 3000 let in da obstaja bistvena sprememba, bistven, konceptualni preskok med konceptom poganskih bogov in judovsko-krščanskim Bogom – že od samega začetka. Genezo je, če se je ne bere kot reportažo o znanstvenih resnicah, za kar, kot rečeno, ni nobenega racionalnega razloga, mogoče razumeti prav kot demitologizacijo poganskih mitov, koncept transcendentnega stvarnika pa ne nasprotuje metodi in dognanjem znanosti, temveč jo

še le racionalno utemeljuje. T. i. "God of the Gaps" ali "bog zapolnjevanja lukenj, ki jih še ni zamašila znanost, v prihodnosti pa jih bo zagotovo", ki ga zgoraj omenjena povsem zmotno pripisujeta krščanstvu in monoteističnim religijam že s tem, ko jih enačita s poganskimi, je pojem, ki ga je mogoče razumeti le znotraj diskurza poganškega razumevanja Boga – tam namreč Bog služi kot pojasnilo naravnih pojavov, monoteistični bog pa kot pojasnilo obstoja narave per se. To, kar je nekoliko smešno, potrjuje, ne da bi se tega zavedal, tudi Weinberg, ko reflektira o tem, ali bo, ko bodo fiziki odkrili končne zakone, vprašanje "Zakaj?" izgubilo smisel: "Kakor koli že, mislim, da bo ostalo staro vprašanje 'Zakaj?', četudi v nekoliko okrnjeni obliki, še naprej z nami." (Weinberg, 1996, 180.)

9. Zadnja zmota je pravzaprav pogosta zmota tako teistov kot ateistov. Pojem razlage ne pomeni nič drugega, kot da neki pojav v mislih razstaviš na osnovnejše dele, ki so sami prav tako pojavi, ki zahtevajo pojasnitev in jih lahko razložimo (razstavimo na osnovnejše dele), zadevo pa narediš jasno s tem, da te osnovnejše dele opišeš kot dele nekega mehanizma, ki je potem po analogiji pravitisti pojav, ki si ga raz-ložil (poslušalec mora v umu narediti preskok iz mišljenja mehanizma v ozadju pojava kot slikovne predstave na slikovno predstavo s tem razloženega pojava, ki je ne moremo logično izvesti iz predstave mehanizma, da bi razumeli razlago). Sam opis mehanizma zahteva raznotere drugotne (drugotne v odnosu do prvotne predstave

pojava, to je slikovne predstave) predstave in "razumevanje", ki, ko jih enkrat povežemo miselno v mehanizem, ne rezultirajo v predstavi prvotnega pojava. Zato tudi govorimo o predstavi prvotnega pojava, ki jo je po analogiji potrebno povezati, iz-enačiti v duhu z raz-loženim mehanizmom. Kaj hočem s tem povedati? Da nam s tem, ko razumemo, kako deluje mehanizem (poznamo vse člene v verigi delovanja in red, po katerem so zloženi v mehanizem) v ozadju nekega pojava, ni pojav sam nič bolj jasen.

Ker razlaga torej pomeni raz-ložitev pojava na osnovnejše dele, Bog ne more biti razlaga vesolja. Primerneje je, da govorimo o pojasnitvi. Po drugi strani veselje seveda lahko razlagaš z njegovimi deli, če poznaš vse, nisi pa pojasnil njegovega obstoja. To razlikovanje, to je moje skromno mnenje, naredi stvari jasnejše.

-
1. Razlikovati moramo med kar 4 različnimi pojmi: 1. skušati živeti, kot bi Bog obstajal/ne obstajal, 2. zagovarjati filozofsko pozicijo, da Bog obstaja/ne obstaja; nekdo je lahko filozofski teist, v smislu, da zagovarja filozofsko pozicijo, da Bog obstaja, pa mu obenem ni treba biti vernik v konfesionalnem smislu (o tem, ali se da biti veren izven meja konfesije, na tem mestu ne bom razpravljaj), 3. obstaja nekaj, čemur mnogi pravijo nevroteologija, ki obravnava "vernost" kot psihološko stanje z nevrofiziološko podlago v možganih, v nevroteološko redukcijo vprašanja odnosa do obstoja Boga in do Boga per se (ko je nekdo enkrat veren), pa zgoraj naštetih jezdecov ateizma radi zapadajo, 4. z mentalno nagnjenostjo nekaj verjeti se misli nekakšno intencionalno stanje duha, ki preferira določeno prepričanje, nekakšna "notranja intuicija", ki na koncu odloči, za katero pozicijo se ogrejemo (ne moremo reči, da odloči tudi, za kateri način življenja se ogrejemo, ker mnogi samozvani ateisti živijo, kot bi Bog obstajal).